

درس پنجم

امام مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) در نگاه اهل

سنت

اهداف:

۱. آشنایی با دیدگاه اهل سنت در مورد امام مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) ۲. تبیین جایگاه موضوع مهدویت در منابع اهل سنت

فوائد:

- اثبات متواتر بودن موضوع مهدویت در روایات
- آگاهی به اتفاق نظر بسیاری از علمای اهل سنت با شیعه در مورد امام مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) مطالب آموزشی:
- امام مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) در منابع روایی اهل سنت
- دیدگاههای علمای اهل سنت در مورد امام مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) ۳. آثار تدوین شده از سوی علمای اهل سنت در مورد امام مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف)

امام مهدی(عجل الله تعالی فرجه الشریف) در نگاه دیگران

خوشتو آن باشد که سر دلبران

گفته آید در حدیث دیگران

موضوع امام مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) و قیام و انقلاب جهانی او نه تنها در کتاب‌های شیعه بلکه در فرهنگ اعتقادی سایر فرقه‌های اسلامی نیز بیان گردیده و درباره آن به طور گسترده گفتگو شده است. آنان نیز به وجود و ظهور مهدی(عجل الله تعالی فرجه الشریف) که از دودمان پاک پیامبر(صلی الله علیه و آله وسلم) و از فرزندان حضرت فاطمه زهرا(علیها السلام)^۱ است معتقدند برای آشکار شدن میزان باور اهل سنت به مهدی موعود(عجل الله تعالی فرجه الشریف) باید به آثار دانشمندان بزرگ ایشان مراجعه کرد. بسیاری از مفسران سنتی در کتاب‌های تفسیری خود تصریح کرده‌اند که بعضی از آیات قرآن به ظهور حضرت مهدی(عجل الله تعالی فرجه الشریف) در آخرالزمان اشاره دارد مانند فخر رازی^۲ و قرطبی^۳.

همچنین اکثر محدثان ایشان، احادیث مربوط به امام مهدی(عجل الله تعالی فرجه الشریف) را در کتاب‌های خود آورده‌اند که در میان آنها، معتبرترین کتاب‌های اهل سنت وجود دارد مانند «صحاح ستّه»^۴ و «مسند احمد بن حنبل پیشوای مذهب حنبلی».

بعضی دیگر از دانشمندان اهل سنت در گذشته و حال، کتاب‌هایی مستقل در موضوع امام مهدی(عجل الله تعالی فرجه الشریف) نوشته‌اند مثل ابونعیم اصفهانی در مجموعه الأربعین (چهل حدیث) و سیوطی در کتاب «العرف الوردی فی اخبار المهدی(عجل الله تعالی فرجه الشریف)».

نکته قابل توجه اینکه، بعضی از علمای اهل سنت در مقام دفاع از عقیده مهدویت و ردّ منکران این عقیده، کتاب و مقاله نوشته‌اند و با بیانات علمی و شواهد روائی، جریان امام مهدی را از امور قطعی و غیرقابل انکار دانسته‌اند همچون «محمد صدیق مغربی» که در ردّ گفتار «ابن خلدون» کتابی نگاشته و به سختی از او انتقاد کرده است.^۵ اینها نمونه‌هایی از موضع اهل سنت در برابر مسئله مهدویت است.

در پایان این بخش از میان صدها روایت، تنها دو روایت نقل می‌کنیم که در کتاب‌های مشهور و مورد اعتماد اهل سنت آمده است:

پیامبر اسلام(صلی الله علیه و آله وسلم) فرمود:

«اگر از [عمر] دنیا تنها یک روز مانده باشد حتماً خداوند آن روز را طولانی کند تا آنکه مردی از خاندان مرا در

آن برانگیزد که هم نام من است.»^۶

و نیز آن حضرت فرمود:

«مردی از خاندان من قیام می‌کند که در نام و سیرت شبیه من است. او [جهان را] پر از عدل و داد خواهد کرد

همانگونه که از ظلم و ستم لبریز گشته باشد.»^۷

گفتنی است که اعتقاد به ظهور مصلح و منجی که در پایان دنیا ظهور کرده و جهان را پر از عدل و داد خواهد کرد یک اعتقاد جهانی و همگانی است و پیروان راستین همه ادیان آسمانی بر اساس تعالیم کتاب‌های دینی خود منتظر قیام آن موعود بزرگ هستند. در کتاب‌های مقدّس زبور، تورات، انجیل و نیز کتاب‌های هندوها و زرتشتیان و برهمنیان به ظهور منجی بزرگ جهان اشاره شده است. البته هر ملتی برای او لقبی مخصوص گفته‌اند. زرتشتیان او را

به نام «سوشیانس» یعنی نجات دهنده جهان و مسیحیان به نام «مسیح موعود» و یهود به نام «سرور میکائیلی» می‌شناسند.

بخشی از عبارات «جاماسب نامه» از کتاب‌های مقدّس زرتشت چنین است:

«پیغمبر عرب، آخر پیغمبران باشد که در میان کوه‌های مکه پیدا شود... و با بندگان خود چیز خورد و به روش بندگان نشیند... و دین او اشرف ادیان باشد و کتاب او باطل کند همه کتاب‌ها را... و از فرزندان دختر پیغمبر که خورشید جهان و شاه زمان نام دارد، کسی پادشاه شود در دنیا به حکم یزدان، که جانشین آخر آن پیغمبر باشد... و دولت او تا به قیامت متصل باشد...»^۸

خلاصه درس

- همه فرق اسلامی در اصل اعتقاد به ظهور امام مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) به عنوان آخرین نجات بخش از دودمان پیامبر صلی الله علیه وآله، اتفاق دارند.
- احادیث مربوط به امام مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) در منابع معتبر اهل سنت مثل صحاح ششگانه، مسند احمد و... نیز نقل شده است.
- تعداد زیادی از علمای اهل سنت، کتاب‌ها مستقلی در خصوص روایات امام مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) و زندگی آن حضرت تألیف نموده اند و نیز برخی از دانشمندان آنان در دفاع از روایات مهدویت و رد منکران آن کتابها و مقالات علمی و تحقیقی نوشته‌اند.

معرفی منابع جهت مطالعه و پژوهش

۱. الامام المهدي (عجل الله تعالى فرجه الشريف) عنداهل السنة - مهدي فقيه ايماني
۲. در انتظار ققنوس - سيدثامر العميدي - مترجم: علي زاده
۳. امام مهدي (عجل الله تعالى فرجه الشريف) در احاديث شيعه و سني - جمعي از نويسندگان
۴. درسنامه مهدويت - خدامراد سليميان - ج ۱
۵. امام مهدي (عجل الله تعالى فرجه الشريف) و دانشمندان عامه - علي دواني
۶. انتظار از ديدگاه مذاهب اربعه - سعيد آذرشين فام - مهدي اكبرنژاد
۷. اتفاق در مهدي موعود - علي اكبر قريشي
۸. همراه با مهدي منتظر - مهدي فتلاوي - ترجمه دكتور بيژن كرمي

۱. المستدرک علی الصحیحین، ج ۴، ص ۵۵۷.

۲. التفسیر الکبیر، ج ۱۶، ص ۴۰.

۳. تفسیر القراطبی، ج ۸، ص ۱۲۱.

۴. یعنی صحیحهای شش گانه. صحاح سته، عنوان عمومی شش مجموعه بزرگ، از کتب حدیث است که در نزد اهل سنت، موثق ترین کتابهای حدیث هستند و عبارتند از: «صحیح بخاری، صحیح مسلم، سنن ابوداود، سنن ابن ماجه، سنن نسائی، جامع ترمذی». اهل سنت، احادیث نقل شده در این کتابها را، «صحیح» دانسته و سخن پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می دانند و پس از قرآن کریم، آنها را معتبرترین کتاب می خوانند.

۱. «ابن خلدون» جامعه شناس بزرگ اهل سنت است و به پاره ای از روایات امام مهدی (علیه السلام) اشکال کرده و آنها را ضعیف شمرده است و با وجود اینکه بعضی از روایات مربوط به حضرت مهدی (علیه السلام) را صحیح دانسته در مسئله مهدویت تشکیک کرده است. «محمد صدیق مغربی» در کتابی با عنوان «ابراز الوهم المکنون من کلام ابن خلدون» سخنان او را رد کرده است.

همچنین «عبدالمحسن بن حمد العباد» در مقاله ای تحت عنوان «الرد علی من کذب بالاحادیث الصحیحه الوارده فی المهدی» به شبهات ابن خلدون پاسخ گفته است.

۶. سنن ابوداود، ج ۲، ح ۴۲۸۲، ص ۱۰۶.

۷. معجم کبیر، ج ۱۰، ح ۱۰۲۲۹، ص ۸۳.

۸. ادیان و مهدویت، ص ۲۱.